

EBÛ OSMAN EL-HÎRÎ HZ. (5)*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh... Kemâyebağî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi ihsânin ecmaîne't- tayyibîne't-tâhirîn... Emmâ ba'd!..

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Allah cümlelerinden râzı olsun... Evliyaullah, mübarek mürşid-i kâmillerin hayatlarını ve sözlerini okumağa devam ediyoruz. *Tabakâtü's-Sûfiyye kitabının 173. sayfasının 11. paragrafına geldik. Yegâne baskısı bu, bu güzel eserin, kıymetli kaynak eserin tek nüshası. Okumaya devam ediyoruz.*

Bunların okunmasına, izahına geçmeden önce Peygamber SAS Efendimiz'in ruh-u pâkine bizden bir hediye-i Kur'âniye olsun acizâne, muhibbâne; sonra Peygamber Efendimiz'in âline, ashâbına, etbâına, evliyâullah, mürşidîn-i kâmilîn ve evliyâ-i mukarrabînin ruhlarına, sâdât u meşâyih turuk-u aliyemizin ervâhına hediye olsun diye;

Bu diyarları Allah rızası için cihad edip fethetmiş olan fatihlerin, şehidlerin, gazilerin,

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

mücahidlerin ruhlarına hediye olsun diye; bu diyarlarda medfun bulunan enbiyaullah, evliyaullah sahabe-i kirâm, şehidler, gaziler, mücahidlerin ruhlarına hediye olsun diye;

Uzaktan yakından buraya zahmet edip, gelip dolduran, şereflendiren siz kardeşlerimizin ahirete göçmüş olan bütün müslüman âbâ ü ümmehât, ecdâd u ceddâd, akraba u taallukât, ihvân u evlâd u zürriyyâtlarının ruhlarına hediye olsun diye;

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi sevdiği kullarından eylesin, ömrümüzü rızasına uygun geçirmemizi nasib eylesin, imtihanı başarmamızı nasib eylesin, Rabbimizin huzuruna sevdiği, râzı olduğu kullar olarak varmamızı nasib eylesin diye, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, öyle başlayalım:

.....

a. Allah'ın İzzeti İle İzzetlenin!

Ebû Osman el-Hîrî Hazretleri'nin sözlerini okumaya devam ediyoruz. 173. sayfasının 11. paragrafına geldik:

سَمِعْتُ أَبَا الْحُسَيْنِ الْفَارِسِيِّ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا
بَكْرٍ مُحَمَّدَ بْنَ أَحْمَدَ بْنَ يُونُسَ يَقُولُ سَمِعْتُ
أَبَا عُثْمَانَ يَقُولُ تَعَزَّزُوا بِعِزِّ اللَّهِ كَيْ لَا تَذَلُّوا

TS. 173/11 (Semi'tü ebe'l-hüseyini'l-fârisiyye yekül: Semi'tü ebâ bekrin muhammede'bne ahmede'bni yûsufe yekül: Semi'tü ebâ usmâne yekül) Bu rivâyet zinciri ile Ebu'l-Hüseyini'l-Fârisî'den işitmiş müellif. O da Yusuf oğlu Ahmed oğlu Ebû Bekir Muhammed'den işitmiş ki, bu zât:

مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ بْنِ بَرِيدِ
أَبُو بَكْرِ الطَّائِيَّ الْكُوفِيَّ الْجَزَّارِ كَانَ ثِقَةً تُوْفِيَ
بِدِمَشْقَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ سَنَةَ خَمْسٍ وَأَرْبَعِينَ
وِثَلَاثَ مِائَةٍ

Ebû Bekir et-Tâî el-Kûfî el-Cezzâr imiş. (Kâne sikaten) Güvenilen bir râvi idi. (Tüvüffiye bidimeşk) Şam'da vefat etti. (Fî şehri ramadân) Ramazan ayında, (senete hamsin ve erbaîne ve selâse mieh) 345 senesinde Şam'da vefat etmiş râvî. Onun hayatını okuduk.

(Semi'tü ebâ usmâne yekül) Bu Şam'da vefat eden âlim, güvenilir kişi, Ebû Osman'dan duymuş. O Ebû Osman da Ebû Osman-ı Hîrî idi. Hîreli Ebû Osman. Ama Hîre Nişapur'daki Hîre idi. Irak'daki Hîre değildi hatırlayacaksınız. Ne buyurmuş bu büyüğümüz, mübarek, Ebû Osman-ı Hîrî Hazretleri:

(Teazzezû bi-izzi'llâh, key lâ tezillû) "Zillete uğramamak istiyorsanız, zillete uğramamak için, Allah'ın izzeti ile izzetlenin!"

Biliyorsunuz izzet, kıymet mânâsına geliyor, kuvvet mânâsına geliyor. Aziz olan şey, kıymetli mânâsına geliyor. Az ve nadir olan şeye aziz derler. (Azze'l-metâu) *Filanca eşya pazarda çok az, nadir, ender oldu mânâsına.*

Bir de galib olmak, kuvvetli olmak, düşmanını yenmek mânâsına geliyor. Aziz, mutlak mânâda galib olan, düşmanına kahir bir şekilde kuvvetiyle galib olan mânâsına geliyor. İzzet – bu mânâların hangisini düşünürsek düşünelim– Allah'ındır. Yâni, kuvvet de Allah'tadır, kıymet de Allah'tadır.

وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ
الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ

(المنافقون: ٨)

(*Ve lillâhi'l-izzetü ve li-rasûlihî ve li'l-mü'minîn*) “İzzet Allah'ındır, rasûlünündür ve müslümanlarındır. (Ve lâkinne'l- münâfikîne lâ ya'lemûn.) Münafıklar bu işi anlamazlar, bu işin böyle olduğunu bilmezler ama, izzet müslümanlarındır, Rasûlüllah'ındır, Allah'ındır.” (Münâfikûn, 63/ 8)

Hazret-i Ömer RA paçalarını sıvamış, Kudüs fetholunacak, askerler muhasara etmişler, kale düşecek, demişler ki: “Biz size vermeyiz anahtarı, sizin başkanınız kimse çağırın, ona teslim edelim.”

Hazret-i Ömer RA Medine-i Münevvere'den, kölesini yanına almış, Kudüs'ü teslim almağa çıkmış. Allah bize de Kudüs'ü teslim almayı nasib etsin... Bu devirde de nasib etsin... Yeniden teslim almak lâzım. Bir develeri varmış mübareklerin ama iki kişi. Bir Hazret-i Ömer deveye binermiş, kölesi devenin yularından tutup yürürmüş, bir kölesi binermiş, Hazret-i Ömer yulardan tutup yürürmüş. Eşit. Kölesini bile hor görmüyor. Kölesine bile eşit hak tanıyor Hazret-i Ömer. Adaletiyle tanınan Hazret-i Ömer.

Kudüs'e yaklaştıkları zaman ahaliyi karşılamağa elmiş, İslâm orduları da karşılamağa gelmiş. İslâm ordularının komutanı da orada. Önlerinde bir su akıyor, büyüklüğü ne kadar bilmiyorum. Hazret-i Ömer paçalarını sıvamış, sudan karşı tarafa geçecek. Sıvamış, deveye binme sırası da kölede. Köle devede. Hazret-i Ömer'in paçaları sıvalı, sudan şap şup geçiyor, karşı tarafta da hem Kudüs'ün yerli ahali anahtarı halifeye teslim etmek için bekliyor, hem de İslâm orduları böyle el pençe divan durmuş bekliyorlar. İslâm orduları komutanı gelmiş, demiş ki:

“—Yâ Emîre'l-mü'minîn! Şu paçalarınızı falan indirin. Yâni izzetimize, şânımıza biraz bu manzara noksanlık verici, biraz çeki düzen verin kendinize.” deyince, onun göğsüne bir vurmuş Hazret-i Ömer, demiş:

“—İzzet ve şân ve şeref Allah'ındır, Rasûlüllah'ındır, müslümanlarındır. Öyle paça sıvamakla vs. ile filan zail olmaz.

Yâni yanlış düşünüyorsun. Senin böyle düşündüğünü daha önceden bilseydim seni komutan bile yapmazdım.” demiş yâni.

Öyle aldırmadan şehre girmiş. Karşı taraf öyle şaşkın, tarihte görülmemiş bir manzara, Allah Allah, koca İslâm devletinin halifesi, Emîrü'l-mü'minîn yaya, devenin üstünde köle. Akıl almaz, başkaları şey yapamaz. Köleler hizmet eder. Efendiler kurulur, kasılır, çalım atar, caka satar, giyimlidir, kuşamlıdır, onlar öyle kenarda durur izzetle, itibarla. Ötekiler hor, zelil... Onlara hiç aldırıyor Hazret-i Ömer. Öyle efe efe, paçasının kıvrımıyla, ayağının çıplağıyla gelmiş. Muazzam bir heybet tabii... “—Sizin şu dünyalık şeylerinize ben hiç önem vermiyorum, sizin merasimlerinize de kulak asmıyorum, sizin değerlerinizi de değer saymıyorum.” der gibi vakarlı davranmış...

Hâsılı izzet mü'mine nereden gelir? İmanından gelir.

Diyarbakırlı Said Paşa'nın dediği gibi:

İzzet ü zillet mekâna hep mekîninden gelir.

Mekâna da izzet, mekânda oturan insanın izzetli olmasından gelir. İstanbul'da meselâ Eyüb Sultan'da, Ebû Eyyüb el-Ensârî Halid ibn-i Zeyd Hazretleri medfûn. Ooo, çok kıymetli bir yer. Neden?.. Sahabeden bir zatın orada kabri var. Peygamber Efendimiz... İşte falanca yere gelmiş de, şurada devesini çökertmiş de biraz oturmuş.. Aman, Rasûlüllah buraya mı geldi? Elimizi ayağımızı, yüzümüzü gözümüzü süreriz.

Mekana izzet, içinde oturan mekâninden, mütemekkin olan insandan gelir. İnsana da izzet, dininden gelir, dindarlığından gelir. İnsan dindarsa, Allah'a inanmışsa, Allah'a bağlanmışsa, mü'minse izzetlidir.

Onun için en fakir, en gariban bir müslüman, en şanlı şerefli filanca kâfirden sayılamayacak derecede, mertebede daha izzetlidir, daha yukarıdadır. Çünkü izzet Allah'ındır, Rasûlüllah'ındır, mü'minlerindir.

Tabii insanın da müslüman olarak, mü'min olarak kıymeti Allah'ı bilmekteki mertebesinden dolayı artıyor. Allah'ı çok iyi bilen Allah'a çok güzel kulluk eder, marifetullah ehli, arif kimse, irfân sahibi kimse, o en izzetli olur. Evliyaullah en izzetlidir. Ötekisi padişah bile olsa o kadar kıymetli değildir.

Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî Hazretleri'nin menakıbını okumuştuk. Orada hoşuma giden bir şeyi kardeşlerime de anlatmıştım. Bir emir kendisini ziyarete gelmiş o zamanda. Emir demek, komutan demek, salâhiyet sahibi insan demek, ordusu olan kimse demek, mevkiî makamı olan kimse demek. Yâni kuvvetli, izzetli, itibarlı kimse...

Gelmiş Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî Hazretleri'nin yanına. Mevlânâ Hazretleri böyle, hiç ne hoş geldin demiş, ne yüzüne gülmüş, ne iltifat etmiş, ne buyur eylemiş... Hiç yüzüne bakmıyor. Adam çok saltanatlı, izzetli... Yâni bu devrin düşünün işte kimleri vardır, nesi vardır izzetli, itibarlı; müdürler vardır, genel müdürler

vardır, başkanlar vardır, belediye başkanları vardır, komutanlar vardır, generaller, paşalar vardır, vâlîler vardır, milletvekilleri vardır... İşte bunlar derece derece itibarlı insanlar. Yâni böyle insanlara hürmet etmezsen, itibar etmezsen herkes şaşırır.

Şimdi Mevlânâ Hazretleri'ne emir gelmiş, yâni komutan, başkan, neyse kıymetli, izzetli, mevkîli, makamlı insan... Ne hoş geldin demiş, ne buyur demiş, ne otur demiş, ne yüzüne bakmış, ne hal hatır sormuş. Hani insan hiç olmazsa bir hoş geldin der. Böyle durmuş.

Neden? Adam zalim de ondan. Zalime iltifat olmaz. İslâm'da zalime iltifat yok. Hele hele bir din alimi, bir evliyaullah, bir Allah'ın sevgili kulu hiç iltifat etmez.

“—Hadi oradan be, seni Allah sevmiyor ki ben niye seveyim?

Allah'ın sevmediğini ben de sevmem.” der, hiç itibar etmez.

Laleli Baba var burada Laleli Camii'nin yanında kabri olan. Padişah gelmiş, aldırmamış adam. Padişah kızmış, şey yapmış filan, aldırmamış.

Mevlânâ hiç aldırmayınca adam orada oturmuş, oturmuş,

oturmuş, terlemiş, sıkılmış filan... Laf açmak için demiş ki:

“—Efendim, bana nasihat buyurun.”

Nasihat buyurun deyince şöyle yüzüne bir bakmış tabii nasihat edecek, tamam.

Müslümanın alimi de zalime nasihat eder. demiş ki:

“—A evladım, Allah sana mahlûkâtına hizmet vazifesi vermiş, halka hizmet vazifesi vermiş, sen halka zulmediyorsun. Öyle yapma, zulüm yapma.”

Nasihat ediyor. Bir de bir söz söylemiş:

“—Seni Rahmân yaratmış, senin Rahmân’a itaat etmen, şükretmen, hamd etmen lâzım! Seni Rahmân yaratmış, sen şeytana kulluk ediyorsun. Böyle de yapma!” demiş.

Nasihati böyle...

Rahmân yaratıyor da insanı, insanlar Rahmân’ı bırakıyorlar da şeytanın buyruğunu tutuyorlar, şeytanın yolunda yürüyorlar. Allah saklasın, Allah etmesin. Rahmân’a kulluk en şerefli iş iken, Rahmân’a kulluğu bırakıyorlar da şeytanın bir dediğini iki etmiyorlar. Emrindeyiz diyorlar, şeytan ne derse şeytanın buyruğunu tutuyorlar. Zulüm yap, yapıyor. Haram ye, yiyor. İçki iç, içiyor. Zina et, ediyor. Yâhu, şeytanı dinleyeceğine Rahmân’ı dinlesene! Rahmân u Rahîm olan Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni dinlesene!..

“—E nereden dinleyeceğim?”

Kur’an’ı oku! Kur’an-ı Kerîm’in ahkâmı, dinin ahkâmı Allah’ın emirleri... Allah’ın emrini tutacaksın.

Bir insan Allah’ı bildi mi, arif oldu mu, en kıymetli insan odur. Allah’ı bilgisi nisbetinde arif olur insan. İrfânı çok olunca, marifeti çok

olunca, ma'rifetullahtaki mertebesi çok yüksek olunca azîz, kıymetli insan olur. (*Teazzezû bi-izzî'llâh*) “Allah'ın kıymet verdiği izzet ile izzetlenin ki, Allah indinde geçerli olan izzet ile izzetlenin, kıymetlenin ki (key lâ tezillû) hiç, asla zelil olmayasınız.”

Bunun aksini düşünelim, sözü iyi anlamak için: İnsan bazen neyle izzetlenir? Malla... Malı toplar toplar, herkes zengin diye izzet itibar eder. Bu adamın izzeti nereden? Maldan. Sonra, Allah mallarını elinden bir alır, ne mal kalır, ne mülk kalır; düşer kenarda hor, zelil, fakir... Kimse de yanına gelmez. Bak malla izzetlendi, mal gidince hiç bir şeyi kalmadı.

Kimisi mevkî makamla izzetlenir, böbürlenir, şöyle kasılır masılır filan... Ben filancayım, falancayım, paşayım, ağayım, padişahım, hükümdarım neyse... E ondan sora bir devrilir... Bak bir gün önce Genç Osman Osmanlı tahtında padişahken, bir gün sonra Yedi Kule zindanlarında boynuna kement atılıp boğulan bir insan oluyor. Allahu ekber! Düşmez, kalkmaz bir Allah var. Mevkî ile, makam ile izzetlenmenin bir kıymeti yok.

İki gün önce Afganistan devletinin başkanı Burhâneddin Rabbânî'ydi, yardımcısı Hikmetyâr'dı. Eee, şimdi kim? Şimdi Tâlibân'ın lideri Molla bilmem kim... Demek ki makamla izzetlenen, makam gidince zelil oluyor. Malla mülkle izzetlenen mal mülk gidince zelil oluyor.

Güzellikle izzetlenenin kurumundan, çalımından yanına varılmıyor. Neden?

Çok güzel de ondan. Tavus kuşu gibi kabarıyor filan... Eh, o da güzelliği geçince kıymeti kalmıyor. Güzelliği bir sivilce mahvedermiş, zenginliği bir kıvılcım mahvedermiş. Bir sivilce gelir, bir yara çıkar kocaman bir çıban yüzünde, kimse yüzüne bakmaz. Gitti güzellik. Bir kıvılcım çıkar, koca konak yanar, harab olur, bitti işte...

Demek ki fânî şeylerle izzetlenirse, bu izzet insanın elinde durmaz, uçar kaçır gider. Onun için diyor ki:

(Teazzezû bi-izzi'llah) "Allah indinde kıymeti olan izzetle izzetlenin ki asla zelil olmayasınız."

Peki efendim, öyle yapalım! Ne yapacağız?.. Allah'ın sevdiği işleri yapacağız. Marifetullahı elde etmeğe çalışacağız. Güzel ahlâkı elde etmeğe çalışacağız, dini ilimleri elde etmeğe çalışacağız. O zaman bitmez o... Âlim nerede olsa kıymetlidir. Alimse, nereye gitse izzetlidir.

(Lâ gurbete li'l-fâdıl) demişler. "Faziletli insana gurbet olmaz izzetlidir." Nereye gitse her yerde bir tanırırlar... Oo, efendim hoş geldin, buyurun bizim konakta yemek yiyelim vs. alıp konağa götürürler. Neden? E tanınmış bir alim. Daha uzaktan çağırırlar.

Fatih Sultan Mehmed, zamanın bir alimine demiş ki:

"—Sen benim Osmanlı diyarıma gel, benim medreselerimde

ders öğret!" Horasan'an, Mâverâünnehir'den gelecek. "Her konakladığın yer için bin altın vereceğim sana, yeter ki gel." demiş.

Bak, âlim her yerde kıymetli işte... Horasan'da da olsa, İran'da da olsa, Irak'ta da olsa, Mısır'da da olsa, Şam'da da olsa, nerede olsa âlim oldu mu kıymeti çok.

Demek ki cahile hiç bir yerde izzet itibar yokken, fâdıla, faziletliye her yerde izzet, itibar, kıymet var. Demek ki asıl, Allah indinde makbul olan vasıfları almalı ki insan Allah'ın izzetiyle, Allah yanında geçerli olan izzetle izzetlenmeli ki asla zelîl olmasın.

Ne yapmamız lâzım?.. Ulûm-u dîniyye öğrenmemiz lâzım bir. Âlim izzetli oluyor. Bir de Kemâl Paşazâde'yi anlatalım. Kemâl Paşazâde Derneği kurduk biz. Her beldenin itibarlı insanlarını yaşatmak istediğimiz için – oralıymış o da– orada Kemâl Paşazâde adına dernek kurduk, şube kurduk onu herkes bilsin diye.

O zât neymiş? Orduda komutanmış. Padişahın çadırında vazifelimiş. Öyle padişahın otağında toplantı var, birisi geliyor, herkes fıs fıs fıs ayağa kalkıyor, hürmet ediyor. Soruyor:

“–Bu kim?”

Anlatıyorlar bu Kemâl Paşazâde'ye:

“–Bu filanca vezir...”

“–Yâ, öyle mi? Pekâlâ.”

Birisi daha geliyor, herkes bir hürmet, bir telaş filan böyle ayağa kalkıyor.

“–Bu kim?”

“–Falanca vezir.” filan...

Vezirler gelmiş gelmiş, beylerbeyleri gelmiş, çeşitli mevkî makam sahipleri gelmiş otağa. Ondan sonra bir koca kavuklu adam gelmiş ki oo, bütün vezirlerin hepsi ayağa kalkmış böyle hürmetkâr bir şekilde. Şimdi bu da uzaktan seyrediyor. Nöbetçi, elinde silah, bir taraftan nöbetçi, bir taraftan da merakla ilk defa gördüğü bu otağı seyrediyor.

“—Yâ, bu kim?” demiş bu sefer yanındakine fıs fıs. “Bu kim?”

“—Bu da sadrazam.”

Tabii sadrazam vezirlerin hepsinden daha yüksek.

“—Haa, iyi bak en büyüğü bu demek ki.” demiş. Gözünü dikmiş ona. Sadrazam baş köşeye oturdu, vezirler ondan daha aşağıda oturdular filan...

Aaaa, biraz sonra bir adam daha gelmiş, sadrazam bile ayağa kalkmış. Herkes ayağa kalkmış, çok büyük hürmet, itibar böyle...

“—E bu kim? Hani sadrazam en büyüktü?” demiş,

“—Eee, bu da şeyhülislâm!” demişler. “Bu alim adam, çok büyük alim de şeyhülislâm oldu. Osmanlı şeyhülislâmı olmak kolay değil. Çok büyük âlim de ondan bu itibar.”

“—Haaa, öyle mi? Demek ki en yüksek mevkî makam ilim makamıymış. Peygamber Efendimiz de öyle buyuruyor:

رُتْبَةُ الْعِلْمِ أَعْلَى الرُّتْبِ

(Rütbetü’l-ilmi a’le’r-rüteb) “Rütbelerin en üstünü ilim rütbesidir.” En âlim olan en yüksek... Onun üzerine demiş ki:

“—Ben âlim olacağım! Bıraktım ben bu askerliği, yeniçeriliği, sipahiliği...” demiş. İlim yoluna girmiş ve çok büyük âlim olmuş. Osmanlı’nın en büyük alimlerinden biri... Biz de onun adına dernek kurduk ki Tokatlılar kendilerinin yetiştirdiği büyük bir alimi tanısınlar, Tokatlıların evlatları da öyle büyük olmağa çalışsınlar diye.

Demek ki ilim erbâbı olursa insan, izzet sahibi oluyor. İlim de el-hamdü lillâh her yerde kıymetli. İnsan Türkiye’den çıksa Amerika’ya gider, Amerika’dan gitse Avrupa’ya gelir. Yâni nereye gitse alime her yerde hürmet olur.

Tabii bir de âlim arif olursa yâni irfân sahibi olursa yâni ma’rifetullaha sahip, yâni Allah’ın evliyası olursa, kıymetli kulu olursa, Allah indinde mevkii, makamı daha yüksek olursa o zaman padişahlar bile elini öper onun.

Aziz Mahmud-u Hüdâyî Efendimiz Üsküdar çarşısında geziyormuş, karşıdan da padişah atıyla geliyormuş, etrafıyla böyle dıgıdık dıgıdık... Çarşı açılıyor, kalabalık etrafa dağılıyor, padişah geçiyor diye. Padişah atının üstünde gelirken bir de bakmış karşıda Aziz Mahmud-u Hüdâyî Hazretleri. Sultan Ahmed hemen hürmetle atından aşağıya inmiş, şak diye çevik bir şekilde aşağıya inmiş, hemen Aziz Mahmud-u Hüdâyî Hazretleri’ne gitmiş, elini öpmüş,

“—Efendim, buyurun ata siz binin!” demiş.

Atına bindiriyor. Padişah Aziz Mahmud-u Hüdâyî Hazretleri'nin atının özengisini tutmuş böyle atın, ayağınızı buraya basında efendim, buyurun atıma binin.

“—Evladım, yok, binmeyeyim.” filan demiş.

“—Lütfen binin efendim, ne olursunuz...” yâni ısrarlı söyleyince Aziz Mahmud-u Hüdâyî Hazretleri gülmüş:

“—Pekiyi. Şeyhim Üftâde Hazretleri'nin kerameti bu, onun için bineyim!” demiş, binmiş özengiye.

Çünkü Üftâde Hazretleri'nin yanında Bursa'da yetişince, olgunlaşmış, iyi derviş olmuş... Herkes şeyh olmaz, herkesi şeyh yapmazlar. Ne zaman şeyh olur? Uygun görürse hocası, o zaman. Tamam, imtihan etmiş, imtihan etmiş, bilgili, ahlâklı, edebli, beğenmiş, tamam.

“—Seni İstanbul'a göndereceğim, vazifeyi orada yaparsın! İnşâallah padişahlar atının özengisini tutarlar, inşâallah padişahlar atının dizgininden, önünden yürüyüp çekerler.” demiş.

Hakikaten o özengiye basıp bindikten sonra padişah önünde atın yularını tutmuş da önünden yürümüş seyis gibi yâni, Sultan Ahmed yürümüş.

Demek ki en yüksek makam neymiş? İrfân makamı imiş. Allah indinde arif-i billah oldu da sevgili kul oldu mu, ister istemez öyle olur. Yâni istemese de öyle olur. İstese de istemese de öyle olur. Çünkü o evliyalığın tesiri karşı tarafın gönlünü alt üst eder, bastırır, mecbur eder. Yâni mecburen hürmet eder.

Fatih Sultan Mehmed Akşemsetdin Hazretleri'nin çadırına gelmiş de uzanmış, yerinden bile kalkmamış Akşemsetdin Hazretleri. Neden? Terbiye edecek tabii. Genç o, gurura kapılmasın, kibire kapılmasın diye. Evliyallahın çeşitli şeyleri oluyor Padişahın içi biraz böyle karışmış ama bir şey yapamaz. Neden?.. Ötekisinin mânevî heybeti var.

Peygamber SAS Efendimiz diyor ki bir hadis-i şerifinde:

نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ

(خ.م. عن جابر)

(Nusirtü bi'r-ru'bi mesîrete şehrin)¹ "Bir aylık mesafeden düşmanıma korku düşer. Allah bana böyle düşmanımın gönlüne korku düşürerek yardım ihsân eyledi, nusret ihsân eyledi. Bir aylık mesafe uzaktaki düşmanıma benim korkum tesir eder. Benim korkumdan o titrer bir aylık mesafedeki..." buyuruyor.

Arada bir aylık mesafe var. Yola çıksa yanına gelmek için, bir ay sürecek. Ama korkuyor. Peygamber Efendimiz'in korkusu böyle.

Yanına gelen birisi girdi mi, titrerdi böyle. Rasûlüllah'ı görünce bir titreme alırdı.

¹ Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.58, no:323; Neseî, *Sünen*, c.II, s.204, nmo:429; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.212, no:958; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.349, no:1154; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.438, no:32062; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.V, s.74, no:3763.

Mümkün değil başka türlü olması. Neden?.. Nübüvvet mehabeti var, heybeti var yâni. Mânevî heybeti var.

Evliyaullah da öyledir. Veraset yoluyla o heybetten almışlardır.

Onun için, paşa da evliyaullahın karşısında titrer, padişah da titrer.

Bu Lâleli Baba'ya gelmiş padişah, kızmış ama,

“—Bana nasihat et.” demiş. O da demiş ki:

“—Ye, iç, bir şey yap.” demiş. Ama müstehcen bir şey söylemiş yâni.

Padişah kızmış, hapsettirmiş bunu. Ağır söz söyledi diye hapsettirmiş. Ama o günden itibaren bir kabızlık başlamış, yiyor içiyor padişah ama, def-i hâcete gidemiyor. Hastalık... E tabii yemek de bir nimettir, küçük abdest de, büyük abdest de... O da insanı rahatlandırıyor.

Yâni bu nefes de öyle. Nefesi içine alıyorsun, ömrün uzuyor. Ama hadi tut bakalım içeriden çıkartma!.. Hadi aldın, çıkartmazsa patlar insan. Çıkartması da önemli. Almak da lâzım, çıkartmak da lâzım. İçmek de lâzım, yemek de lâzım, onların tabii sonucu da lâzım. Yâni her evde bir yüz numara oluyor mecburen.

Yâni insanın ihtiyacı. Hâcet ne demek? İhtiyaç demek. Def-i hâcet ne demek? İhtiyacını görmek, gidermek mânâsına geliyor.

Şimdi padişahın zalim olmasından, eğlencesine, keyfine düşkün olmasından dolayı ye iç de yüz numaraya git dediği için, padişah da kızmış

onu hapsedmiş ama, hakikaten yiyormuş, içiyormuş ama, yüz numaraya gidemiyormuş, büyük abdestini yapamıyormuş. Bir gün, iki gün geçince başlamış ağrı, sancı, sıkıntı... Felâket bir durum. Anlamışlar ki, o mübareğin gönlü kırıldı da ondan oldu.

Artık ona gelmişler, yalvarmışlar, yakarmışlar. O dua etmiş de, ondan sonra düzelmiş. İşte o Lâleli Baba'nın menâkıbı anlatılıyor da, evliyaullah padişahdan bile korkmaz, padişah da evliyaullahın heybetinin karşısında padişah bile olsa titrer. Neden?.. Allah'ın verdiği izzetle bir insan izzetlendi mi, uydurma izzetle izzetlenmiş insan gibi olmaz da ondan. Öyle insanın izzetine kimse yanaşamaz.

Burada ne diyor: "Madem izzetleneceksin, Allah'ın izzetiyle izzetlen de asla zelil olma!" Asla zelil olmamak için Allah'ın izzetiyle izzetlenmek lâzım! Yâni biz açıklama yapıyoruz, ne diyoruz? İlim öğren, dinini öğren, Allah'a güzel kulluk et, ma'rifetullahı elde etmeğe çalış, arif-i billâh ol, Allah'ın sevgili kulu olmağa çalış ki, aziz olasın... O zaman seni kimse zelil edemez demek bu. E öteki türlü izzet?.. Aman, sakın ha öteki türlü izzete hiç bulaşma, hiç yanaşma, mevkiden, makamdan dolayı böbürlenme, Allah'ın kullarına tepeden bakma, kimseyi hor görme, sonra Allah seni zelil eder, seni o duruma düşürür. Allah saklasın, kuru ekmeğe, küflü ekmeğe muhtaç düşer insan. Allah saklasın...

Bizi rahmetli Vâlidemiz anlatırdı bazı zenginleri, yaşadığı zamandan tanıdığı kimseleri. Bir zamanın zengini, sonra küflü ekmeğe muhtaç olmuş insanları. Aman ekmeği ziyan etmeyin derdi bize, atmayın derdi. Biz de ödümüz patlarda yere bir kırık atacağız, tabakta bir yemek artığı bırakacağız diye korkardık yâni. Aman ziyan olmasın, aman Allah şey yapmasın. Nasihat ederdi rahmetli Vâlidemiz:

“—Evladlarım, sabahleyin erken kalkın. Erken kalkanın kısmeti bol olur. Eğer müslüman çocukları erken kalkmazlarsa o zaman müslüman çocuklarının kısmetleri, uyuyup kalmışsa, erken kalkmamışsa, onların kısmetleri erken kalkan gayr-ı müslim çocuklarına götürülür.” derdi, biz de gayrete gelirdik yâni aman öyle kısmetimiz şey yapmasın diye. Terbiye oydu. İslâm terbiyesi işte bu. Büyüklerimizden Allah râzı olsun, geçmişlerimize Allah rahmet eylesin cümlemize.

Demek ki fânî şeylerle izzetlenmeyeceğiz, böbürlenmeyeceğiz. Parayla, pulla, mevkîle, makamla... Başkan oldum, reis oldum, şunu oldum, bunu oldum... Geçer bunlar. Bunlar fânî. Geçmeyecek bir izzetle o izzete sahip olmalı ki asla insan zelil olmasın. Bu dünyada azîz, Firavun, Nemrut gibi. Ahirette zelil, perişan. Ahirete yarayacak bir şey yapmadığı için.

Allah bizi ahirette azîz eylesin... Dünyada da ahirette de azîz olacak izzete sahip eylesin... Evet, ne güzel söz... Burada hem tevâzuyu tavsiye etmiş oluyor, hem ma'rifetullahı tavsiye

ediyor dikkat edersek bu sözüyle. Öyle bir izzetle izzetlenin ki, yâni hakiki izzet olsun ki zelil olmayasınız. “Allah’ın izzetiyle izzetlenin ki, zelil olmayasınız!” sözü çok derin bir mânâ taşıyor.

b. Sevinç, Korku ve Ümit

قَالَ وَقَالَ أَبُو عُثْمَانَ سُرُورُكَ بِالْدُّنْيَا أَذْهَبَ
سُرُورُكَ بِاللَّهِ مِنْ قَلْبِكَ وَخَوْفُكَ مِنْ غَيْرِهِ أَذْهَبَ
خَوْفُكَ مِنْهُ عَنْ قَلْبِكَ وَرَجَاؤُكَ مَنْ دُونَهُ
أَذْهَبَ رَجَاؤُكَ إِيَّاهُ مِنْ قَلْبِكَ

TS. 173/12 (Kâle ve kâle ebû usmân) Yine aynı râvîlerle Ebû Osman’ın şöyle dediği naklediliyor: (Sürûreke bi’-d-dünyâ ezhebe sürûreke bi’llâhi min kalbik; ve havfüke min gayrihî ezhebe havfeke minhu an kalbik; ve recâüke men dûnehû ezhebe recâeuke iyyâhu min kalbik.)

Ne demek bu güzel sözlerin mânâsı, açıklayalım:

(Sürûreke bi’-d-dünyâ) “Dünyalık ile neşelenmen, sevinmen” Yâni eline para geçti, seviniyorsun. Mal geldi, seviniyorsun. Makam geldi, seviniyorsun filan... “Dünyalıkla sevinmen (ezhebe) giderir, götürür, alır götürür; (sürûreke bi’llahi min kalbik) senin gönlünden Allah’la sevinmeni alır götürür. Dünya ile memnun olman, hoşnut olman, sevinmen, şen olman, senin gönlünden Allah’la mesrur olmanı, şen olmanı götürür.”

Açıklayacağım ama, devamından daha iyi anlaşılır diye devam ediyorum:

(Ve havfüke min gayrihî) Buradaki gayrihîden maksat, gayri'llah demek, Allah'tan gayri. "Allah'tan gayriden korkman, (ezhebe havfeke minhu an kalbike) yine senin kalbinden Allah korkusunu götürür. Allah'tan gayrinden korkarsan, Allah korkusu kalbinden gider."

Allah'tan gayrisiyle mesrûr, memnun olursan, Allah'la olan memnuniyetin, sevincin kalbinden silinir. *(Ve recâüke men dûnehû) "Allah'tan gayri birisinden bir şey umman, (ezhebe recâeuke iyyâhu min kalbike) Allah'tan bir şey ummanı, Allah'tan ümidini kalbinden siler, götürür."* Bunlar ceza..

Nasıl olması lâzım insanın? Gönlünün, Allah'la sevinçli olması lâzım, Allah'tan dolayı sevinçlenmesi lâzım, Allah'tan korkması lâzım, Allah'tan ümit etmesi lâzım. İnsanın kalbinin, içinin Allah'tan ümit beslemesi lâzım, Allah'tan korkması lâzım, Allah'la şenlenmesi lâzım, sevinmesi lâzım. Öyle olmadı da dünyalıkla hoşnut oldu mu, Allah'la şenlenmeni Allah gönlünden çeker, alır.

“—Haaa, sen masiva ile, dünyalık ile seviniyorsun ha, sen demek ki dünya ehlinin ha, aldım senin gönlünden benimle beraber olmanın şevkini, zevkini, neşesini, lezzetini!” diye gidiverir insanın gönlünden ibadetin, ma'rifetullahın neşesi kalbinden gidiverir. Ne yapacak? Dünyalığı gaye edinmeyecek, gönlüne yerleştirmeyecek. Amaç olarak dünyalığı yerleştirmeyecek.

Para... Amâan, istemem. Mal, mülk... Amâan istemem. Mevki makam.... Amân, istemem. İstemem dünyayı diyecek, Allah'ı isteyecek.

“—E pekiyi hocam para lâzım değil mi, mevkî lâzım değil mi, makam lâzım değil mi?..”

Hep bu düşünülüyor. Para da lâzım, kuvvet de lâzım, mevkî makam da lâzım. O da bir kuvvet çünkü. Mevkî makam sahibi oldu mu sözü çok oluyor. Hepsi lâzım da bunları insan sevmeyecek. Bunlar insanı aldatabilir, kandırabilir, gurura düşürebilir. Bunların vasıta olduğunu bilecek, bunlarla ahireti kazanmağa çalışacak. Ahireti sevecek. Bunları sevmeyecek, ahireti sevecek. Bunların yanında bulunmasının tehlikeli olduğunu bilecek.

Râbia-ı Adeviyye —gözümün önüne geliyor böyle— bir yumruğunu böyle sıkmış, bir yumruğunu böyle sıkmış gidiyormuş mübarek. Çarşafı, örtülü, ihtiyar mübarek, Râbiatü'l-Adeviyye, meşhur evliya kadın. Çocuklarımıza Râbia adını koyuyoruz meselâ. Bizim kayınvaalidemizin, hocamızın hanımının adı da Râbia Edibe idi.

İki yumruğunu sıkmış, böyle gidiyormuş. Böyle böyle gidiyor. Tabii yumruk sıkmak kızgınlıktan da olur ya. Hani böyle vuracak gibi filan... Böyle gidiyormuş. Böyle giderken Hasan-ı Basrî de ona —sevdiği için, hürmet ettiği için— latîfe yaparmış, söz atarmış yâni.

“—Ey cennetlik hatun, böyle yumruklarını sıktın, nereye gidiyorsun?” demiş. Böyle böyle hızlı hızlı nereye gidiyorsun?” demiş.

Başka türlü anlaşılır yâni birisini dövmeye mi gidiyor acaba filan diye anlaşılabilir. Şöyle bakmış, demiş ki:

“—Yâ Hasan-ı Basrî! Elime iki tane para geçti —dinar, dirhem neyse yâni— birisini bu avcuma aldım, birisini bu avcuma aldım, birbirinden ayırdım, bunları tasadduk etmeğe gidiyorum. Çünkü bu ikisi bir araya geldi mi fitne yaparlar. İkisi bir araya geldi mi baş başa verirler, fitne yaparlar.” demiş.

Ne fitne yaparlar? İnsanı kandırırlar. Mal sevgisi, mülk sevgisi, dünya sevgisi olur, insan parayı sevmeğe başlar, “Ah canım, ayrılamam senden, veremem Allah yoluna...” bu sefer başlar. “Bu ikisi bir araya geldi mi, biriktirmeğe başlandı mı bir sevgi başlar. Onun için bunları ayırıyorum. Bir araya gelip de baş başa verip de fitne fesat meydana getirmesinler diye bunları hemen sahibine vermeğe gidiyorum.”

Ayırmış yâni, ikisini bir avuca koymuyor da yan yana gelince bunlar kuvvetlenirler, birbirleriyle baş başa verip fitne yaparlar diye ayırmış, böyle götürüyormuş tasadduk etmeğe... Hoşuma gidiyor, o menkabe gözümün önüne geliyor da.

Tabii bunları anlatınca sizin de hoşunuza gidiyordur bunlar, insanın aklına yer ediyor. Yâni para pul biriktirmeğe başladı mı insan, biriktirdiği paraları azımsar, daha çok biriktirmek ister, elli oldu, yüz oldu, iki yüz oldu, beş yüz oldu derken biraz daha fazla olsun diye infak etmekten de korkmağa başlar. Şeytan da gelir yanına:

“—Sakın verme ha, sakın verme, fakirleşirsin ha!” diye korkutur.

Şeytan insanı fakir olacaksın diye korkutur. Halbuki parayı, pulu, dinarı, dirhemi depo etmek, Allah yolunda sarf etmemek çok tehlikelidir. Sarf etmek lâzım!

Peygamber Efendimiz, gündüz geleni gecelettirmezdı, dağıtırdı; gece geleni sabaha çıkarttırmazdı, dağıtırdı. Sahabe-i kirâm da öyle yapmışlardır çoğunlukla, evliyâullah büyüklerimiz de öyle yapmışlardır. Biriktirmemişlerdir.

Dört bin dirhem halifeden para gelmiş Ebû Zerr-i Gıfârî Hazretleri'ne, hoop, hepsini dağıtmış. Eeee, halife sana niye verdi onu?.. Yâni biraz seni perişan gördü, biraz ye, iç, ev bark sahibi ol, rahat et filan diye verdi belki ama, onun hepsini hemen dağıtmış, ertesi güne bırakmamış. Para biriktirene kızarmış. Ebû Zerr-i Gıfârî Hazretleri para biriktirmenin çok karşısındaymış.

E biz ne yapıyoruz bu gün?.. Boyna para biriktiriyoruz. Türk parasının değeri azalıyor diye Mark biriktiriyoruz, Dolar biriktiriyoruz. Onların da enflasyonu var, Amerika'ya, Almanya'ya yardım ediyorsunuz durduğunuz yerden. Nasıl yardım ediyorsunuz?.. Amerikan parasının enflasyonu %9'sa senin de yüz bin doların varsa dokuz bin dolar Amerika'ya yardım ediyorsun bir senede. Amerika çok mu fakir de yardım ediyorsun? Müslümanlara çok mu faydalı iş yapıyor da yardım ediyorsun?

Niye kullanıyorsun Amerikan parasını?.. Niye kullanıyorsun Alman markını?..

“—E hocam, Türk parası da enflasyondan çok değer kaybediyor.”

O zaman Avrupalıya Amerikalıya yaramayacak şekilde kullan bunu. Ya altın al, ya altına dayalı bir şey haline getir bu işi, nasıl yapacaksan yap, yâni yardım etme netice itibariyle.

Evet, şimdi insanın böyle işte para pul dünyalık filan aklını çeler. Onun için bunları eskiler sevmemiş. Peygamber Efendimiz de sevmemiş. Peygamber Efendimiz diyor ki: “Dünya cîfedir.”

“—Cîfe ne demek hocam?” Leş demek.

الدُّنْيَا جِيفَةٌ وَطَالِبُهَا كَلْبٌ

(Ed-dünyâ cîfetün) “Dünya leştir, (ve tâlibühâ kelbün) bunun peşinde olan da köpektir.” diyor. Leşi yemeğe kim gelir?.. Kurtlar, tilkiler, köpekler yemeğe gelir. Dünya cîfedir, onun başına da böyle kargalar gelir, köpekler gelir filan...

Sevmemiş dünyayı...

Peygamber Efendimiz SAS, buyuruyor ki:²

مَا لِي وَلِلدُّنْيَا مَا أَنَا فِي الدُّنْيَا إِلَّا كَرَائِبٍ
إِسْتَضَلَّ تَحْتَ شَجَرَةٍ ثُمَّ رَاحَ وَتَرَكَهَا

(حم. ت. ه. ك. والضياء عن ابن مسعود)

(Mâ lî ve li'd-dünyâ) “Benim dünya ile ne ilişkim var? (Mâ ene fi'd-dünyâ illâ kerâkibin istezalle tahte şeceretin, sümme râha ve terekehâ) Dünyada ben, ancak bir ağacın altında biraz gölgelenen, sonra kalkıp giden bir yolcu gibiyim!” diyor. Yâni, “Bu dünya benim için önemli değil, benim asıl yerim âhiret!” demek istiyor hadis-i şerifte.

Peygamber Efendimiz'in köşkü var mıydı? Sarayı var mıydı? Saltanatı var mıydı? Olamaz mıydı? Olabilirdi. Cebrâil AS geldi, Allah'tan selâm getirdi,

“—Yâ Rasûlüllah! İstersen Allah sana şu karşıdaki dağları altın yapacak.” dedi. Cebrâil AS teklif etti, “Allah sana teklif ediyor, nasıl istersin? Yâni hükümdar bir peygamber mi olmak istersin, saltanatlı?..”

“—Hayır!” dedi Peygamber Efendimiz, istemedi. Yâni teklife evet dese öyle olacaktı. Dünyaya değer vermedi, ahirete değer vermeyi tavsiye etti, para biriktirmedi.

² Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.588, no:2377; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1376, no:4109; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.391, no:3709; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.345, no:7859; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IX, s.148, no:5229; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.122, no:9307; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.311, no:10415; Ebü's-Şeyh, *Emsâlü'l-Hadîs*, c.I, s.120, no:266; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.202; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.260, no:1533; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.II, s.290, no:1384; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.301, no:2744; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.327, no:11898; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.344, no:7858; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.206, no:599; İkrime Rh.A'ten. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.197, no:6142; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.303, no:2741;

Câmiü'l-Ehadîs, c.XIX, s.99, no:20292.

Aksi olursa bir insanda?.. Sen dünyadan, dünyalıktan sevinirsen, o zaman ma'rifetullahla ilgili, Allah'la ilgili sevincin, neşen gönlünden silinir. Dünyayı sevmeyeceksin!

Yâni senin durumuna ister uysun, ister uymasın bu sözler. Ne yapalım... İster benim durumuma uysun, ister uymasın. Biz evliyaullahın zihniyetini anlamağa çalışıyoruz. Kendimizi düzeltebilirsek düzelteceğiz. Düzeltemezsek... Kendimiz biliriz yâni bize ait bir şey bu. Öyle diyor mübarek.

“—E hocam ben hiç ma'rifetullahtan bir şeyler hissedemiyorum, tesbihimden zevk alamıyorum. Derviş olalı şu kadar yıl oldu, bir şey olmadı vs...” filan.

İşte ondan. Bak burada sebebini söylüyor. Dünyalık gönlüne girdi mi insanın, Allah'la olan sevinci, neşesi kalbinden siliniyor. Başkasının korkusu kalbine girdi mi, Allah korkusu kalbinden siliniyor. Halbuki sağlam müslüman nasıl olacak? Hiç kimseden korkmayacak.

(Ve lem yahşe illa'llah) ne demek? Allah'tan başka kimseden korkmayacak. Başkasından korkmadığı zaman hakkı söyleyecek her yerde... Zalim sultanın karşısında hak sözü söylemek cihadın en efdal şeklidir. Çıkacak, “Sen yanlış yapıyorsun, bu yaptığın doğru değildir, günahtır!” diyecek. En sevaplı şey bu...

Neden yapıyor bunu, nasıl söylüyor? Ya kafasını keserse hükümdar? Yatırın bunu, vurun kafasını derse? Desin, korkmuyor. Allah'tan başkasından

korkmuyor. Hah, Allah'tan başkasından korkarsa bir insan, o zaman gönlünden Allah korkusu silinir. Allah'tan korkmak güzel bir sıfattı, gönlünden gitti. Allah'la sevinmek güzel bir sıfattı, o da gönlünden gitti.

Allah'tan gayriden bir şey umarsa?.. “Yâ şu zengine biraz yağ çekeyim, biraz iltifat edeyim de belki bize zekâtından biraz verir.” Bak ondan bir şey ümit ediyor. Allah'tan gayrinden bir şey ümit edersen, Allah'tan ümit duygunu Allah gönlünden siler. Allah râzı olmuyor. Sırf Allah'ı seveceksin, sevincin Allah'la olacak. Sırf Allah'tan korkacaksın, başkasından korkmayacaksın. Sırf Allah'tan isteyeceksin, başkasından istemeyeceksin.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

(الفاتحة: ٤)

(İyyâke na'büdü ve İyyâke nestaîn) [Yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım isteriz.] (Fâtîha, 1/4)

Yapabiliyor muyuz?.. Yapamıyoruz. Yapamıyorsa, iyi müslüman değiliz. Ölçü bu... Büyükler söylüyor, ben söylemiyorum ki. Ben sizin hoşunuza gidecek sözleri de söylemiyorum. İster benim hoşuma gitsin, ister gitmesin. İster senin hoşuna gitsin, ister gitmesin; evliyâullahtan bir zâtın sözünü söylüyorum. Tecrübeli bir insanın sözünü söylüyorum, arif bir insanın sözünü söylüyorum.

“—E hocam sahabeden bazı insanların — rıdvânu’llahi aleyhim ecmaîn— paraları pulları yok muydu, zengin değiller miydi?”

Zengindi ama vermesini biliyorlardı. Yâni gönlünde yoktu, gözünde yoktu. Veriyordu Allah rızası için. Hazret-i Osman yüz deveyi yükleriyle beraber tasadduk etti. Kervan geliyordu, yüz deveyi, üzerinde ticaret için getirdiği bütün malları tasadduk etti, verdi hayra parasız. Yüz deveyi de kesti, etlerini de dağıttı. Zengindi ama veriyordu.

Ebû Bekr-i Sıddîk zengindi ama Peygamber Efendimiz isteyince her şeyini verdi. Hazret-i Ömer yarısını verdi. Demek ki gönlünde yok. Vermek için fırsat arıyor. Fırsatını bulunca veriyor.

Çok para istediler Bilâl-i Habeşî’nin ücreti, çok para. Verdi. Ebû Bekr-i Sıddîk verdi, Bilâl-i Habeşî RA’ı kurtardı. Neden? Para gözünde değil...

Hazret-i Osman, müslümanlar su sahibi olsun diye kuyuyu satın almak çok para verdi. Para gözünde değil...

Paranın esiri değil. Para kalbinde, gönlünde değil. Para sevgisi içinde değil, para sevgisi ona cimrilik yaptırmıyor. İsteddiği zaman veriyor. Böyle olursa olur.

E böyle değil... Bizim başımızdan geçen bin bir türlü hadise var. Diyoruz ki meselâ: “Şu hayırlı iş yapılacak, hadi para verin.” Talebeler harçlığını veriyor, topla topla topla otuz bin lira

para toplanıyor meselâ eski senelerde. Şimdi otuz bin lira bir gazoz parası galiba. Yâni otuz bin lira para toplanıyor.

Fesühânallah!.. Ben keşke söylemeseydim bunu kürsüden. Yâni bir hayır söylüyoruz şu yapılsın filan diye bir hayır söylüyoruz. Ben de yardım edeceğim diyorum. Ben para istemiyorum. Bana da para vermeyin, şuraya şu hayrı yapın diyorum. Paradan çok korkuyorum ben. Çünkü para insanın eline geldi mi böyle ayırmak lâzım. Para, insana bir de iftira da getirir.

Çok korkuyor insan. E olmuyor, yapılmıyor. Hayırlar yapılsa, müslümanlar bu mübareklerin zihniyetinde olsalar da o kadar çok hayır yapsalar biz bugün ne Amerika'ya muhtaç oluruz, ne Avrupa'ya muhtaç oluruz; ne onlardan geri kalırız, ne silahımız onlardan az olur. Her şeyimiz olur.

Zengin parasını vermiyor. Dünyalık sevgisi herkesin içine girmiş, Allah'tan gayriden korkmak herkesin kalbine girmiş. Allah'tan başkasından bir şeyler ummak herkesin kalbine girmiş. Allah kurtarsın... Eğer girmemişler varsa, kalbine Allah'tan başka bir şeyin sevgisi girmemiş varsa içinizde alınından öperim, mâşâallah, Allah râzı olsun... Allah'tan gayrından korkmayanınız varsa içinizden... Kimisi hanımından korkuyor, kimisi müdüründen korkuyor, kimisi şundan korkuyor, kimisi bundan korkuyor... Varsa alınından öperim, Allah râzı olsun... Allah'tan gayriden kimseden meded ummayan varsa alınından öperim. Öyle olmamız

lâzım. Öyle değilsek kusurumuzu düzeltmeğe çalışalım!

c. Akıllı İnsan Tedbir Alır

Bir söz daha okuyalım da üç olsun:

قَالَ وَقَالَ أَبُو عُمَانَ الْعَاقِلُ مَنْ تَأَهَّبَ

لِلْمَخَافِ قَبْلَ وَقُوعِهَا

TS. 173/13 (Kàle, ve kàle ebû usmân) Yine Ebû Osman-ı Hîrî'nin bir sözünü daha okuyalım: (El-âkilü men teehebe li'l- mehâvifi kable vukûihâ)

Ebû Osman Hazretleri Efendimiz, başımızın tâcı büyüklerimiz, hepsi öyle. Akıllı kimse kimdir? “Akıllı kimse o kimsedir ki korkulacak şeyler, korkulacak zamanlar, korkulacak haller, korkulacak işler başa gelmeden önce tedbir alandır akıllı insan. Akıllı insan tedbirli insandır. Korkulacak şeyler başa gelmeden önce tedbirini alıp ondan kurtulandır.”

Gerçekten güzel bir tarif bu... Yâni sonunda korkulacak bir durum başına geliyor da batıyorsa, mahvoluyorsa, zarara uğruyorsa, malı canı telef oluyorsa, demek ki akıllı değil adam, koruyamadı. Kendisi malını koruyamadı. Akıllı insan koruyan insandır. Tamam. Bu neresi için? Hem dünya için doğru, hem ahiret için doğru... Dünyada da bir insan, akıllı insan ilerideki tehlikeleri sezer, onun tedbirini önceden alır.

Hazret-i Ali Eefendimiz'in bir acayip nasihati var. Acayip ama çok etkiledi beni. Diyor ki:

“—Kendinizi sûizanla koruyun! Yâni, etrafınızdaki insanlara ihtiyatlı davranın, acaba bu kötülük yapar mı diye düşünün de korunun!”

Çünkü çok itimat edersen, hançerler seni arkandan. Carrrt, hançeri sokar, cırrt aşağıya çeker, hadi yere serilirsin, ciğerin parçalanır. “Hay Allah, en yakınım beni kalbimden hançerledi, sırtımdan, arkamdan hançerledi.” der insan. Ne olacak? Önceden tedbir alacak akıllı insan.

Dünya için de öyle.

“—İşte dur bakalım, sene sonunda bir hesap yapalım!”

Bir hesap yapıyor, eyvâh, tepetaklak gitmiş ticarethane. E niye tedbir almadın önce? Akıllı insan önceden tedbir alır.

Geçelim bu fânî şeyleri. Ahirette adam cehenneme düştü. E ne oldu? Vah aptalcık vah! Vah zavallı! Ne akılsız adammış ki cehenneme düştü.

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ

السَّعِيرِ

(الملك: ١٠)

(Ve kâlû: Lev künnâ nesmeu ev na’kilü mâ künnâ fî ashâbi’s- saîr) Cehennemlikler ne diyecekler: “Ah, akleden insan olsaydık biz, kafayı çalıştırsaydık, söz dinleyen insan olsaydık bu cehenneme düşenlerden olmazdık, bunların arasında olmazdık.” (Mülk, 67/10) diyecekler. Onlara melekler sordukları zaman:

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ

(الملك: ٨)

(Elem ye'tiküm nezîr) "Yâhu size bu halleri anlatan, bu cehennemi söyleyen bir hoca, bir peygamber, bir ihtar, bir haber, bir ikaz gelmedi mi?" (Mülk, 67/8)

"—Geldi ama biz onları yalanladık. Keşke o zaman akletseydik, söz dinleseydik, bu cehennemliklerin arasında olmazdık." diyecekler. Bu mübarek asıl onu kastediyordur.

Akıllı insan, tehlike gelmeden önce tehlikeye karşı tedbirini alır. En büyük tehlike ne?.. Cehenneme düşmek. Cehenneme düşmemek için tedbiri almak, en büyük akıllılık. Haram yemiyor, rüşvet almıyor falanca memur, rüşvet almıyor... "Vay aptal vay!" Hayır! Rüşvet alan aptal, rüşveti almayan namuslu memur akıllı... Neden?.. O cehenneme kendini atıyor. Çünkü haramla olan gıdadan mutlaka cehennemde yanarak kurtulunuyor; mutlaka... Haramla biten et, cehennemde mutlaka yanacak. Rüşveti madem kendisi yiyor, çocuğuna yediriyor, hanımına yediriyor, kendisi de yanacak. Hanımı da yanacak, çoluğu, çocuğu da cehennemde yanacak.

"—E mü'min... Adı Ali, Veli... Camiye de arada gidiyor, cumaya gidiyor veya beş vakit kılıyor..."

Rüşveti aldı mı, haramı yedi mi, o haram kadar vücudunda ne kadar bir et hasıl olmuşsa bir fayda, yanacak cehennemde.

Biliyorsunuz, hadis-i şeriflerden anlattım, cehenneme bir düşen milyonlarca sene kalıyor.

En aşağısı milyonlarca sene... Onun için rüşvet alan akıllı adam değil, haksızlık yapan akıllı adam değil, gadreden akıllı adam değil, zulmeden akıllı adam değil, haram yiyen akıllı adam değil, günah işleyen akıllı adam değil... Neden? Cehennemden korumuyor kendisini. Ahiret olacak mı, ölüm hak mı? Hak. Öldükten sonra dirilmek hak mı? Hak. Cennet var mı, hak mı?. Var, hak... Cehennem var mı, hak mı? Cehennem de var. Cehennem varlığı da hak, hakikat, gerçek. Olacak. Cehennemden korunacaksın o zaman. Korunma tedbiri alıyorsan akıllısın. Almıyor... İstersen on tane diploma göster bana, sen aptalsın. Neden?.. Cehennemden korunmuyorsun. Milyonlarca sene cayır cayır yanmayı göze alıyorsun.

Namuslu insanlar ölüyor mu yâ?.. Namuslu insan da yaşıyor. Namuslu insanlar daha güzel yaşıyor. Namuslu insanlar daha mutlu yaşıyor. Çünkü namussuz insan, haramdan kazanan insanın haramdan hayır görmesi mümkün değil. Ya arabası çarpıyor, ya kanser oluyor, ya karısı aldatıyor, ya çocuğu hayırsız çıkıyor, ya şöyle oluyor, ya böyle oluyor, ille burnundan Allah dünyada da fitil fitil getiriyor günahın cezasını.

Onun için akıllı insan günahlardan korunan, sevap işleyen, cehenneme düşmekten kendisini koruyandır. Aptal insan da bunları düşünmeyendir. Maalesef öyledir, gerçekten öyledir. Çünkü tehlikeye düşürdü. Netice itibariyle postu deldirdi, cehenneme düştü, cayır cayır yandı.

Allah-u Teâlâ Hazretleri aklımızı başımıza toplamayı cümlemize nasib eylesin... Hakiki müslüman olmayı nasib eylesin... Cenneti kazanacak işler yapmayı nasib eylesin... Cehennemden korunmaya dikkat etmeyi nasib

eylesin ve bizi Allah cehennemden korusun... Cehenneme düşmeden bi-gayri hisâb cennete girmeyi nasib eylesin...

“—Hocam, şimdi benim ciğerimi yaktın bu akşam! Sen benim bu akşam ciğerimi yaktın. Ben şimdi eski hayatımı düşünüyorum, nice kusurlarım var, ne yapacağım?”

İlk yapacağın iş, tevbe etmek... İkinci yapacağın iş, kul haklarını sahiplerine vermek... Ondan sonra da hayır hasenât yaparak, ibâdet ve taat yaparak eski kusurlarını kapatmağa çalışmak. Çünkü Peygamber Efendimiz diyor ki:³

وَأَتْبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمْحُهَا

(ت. حم. ك. هب. عن أبي ذر؛ حم. طب. هب. كر. عن معاذ)

RE. 13/4 (*Ve etbii's-seyyiete'l-hasenete temhuhâ*) “Bir kötülük işlemişsen, onun arkasından bir iyilik yap da, o onu silsin!” diye tavsiye buyuruyor. İyilik yapacaksın ki, silinsin. Ama hakları sahiplerine vereceksin, tevbe edeceksin.

³ Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.355, no:1987; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.153, no:21392; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.415, no:2791; Hâkim, *Müstedrek*, c.1, s.121, no:178; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.98, no:4022; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.245, no:8026; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.378; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.379, no:652; Ebû Zer RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.236, no:22112; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.20, s.144, no:296; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.244, no:8023; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVII, s.18, no:2004; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.89, no:5629; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.43, no:82; Suyûtî,

Câmiu'l-Ehâdîs, c.I, s.299, no:462; RE. 13/4.

Hak senin cebinde dururken, adamın parası senin cebinde dururken, olmaz. Hakları sahibine vereceksin, ondan sonra...

Bir demir tüccarı kardeşimiz tartısını ayarlatmış, mühürletmiş. Ondan sonra demir satmış. Yüklemiş teraziye tartmış satmış, tartmış satmış, tartmış satmış... İkinci tartıda bakmış ki tartı bozuk.

Bozuk çıkmış. Nasıl bozukmuş?.. Bir ton gösteriyormuş ama dokuz yüz kilo tartıyormuş. Dokuz yüz kiloyu bir ton gibi gösteriyormuş. Yâni müşteri aldanıyor. Bir ton aldım sanıyor demiri, aslında dokuz yüz kilo demir verildi. Çünkü tartı bozuk...

Düşmüş gönlüne bir telaş. Eski ayar tarihi neydi? Üç ay önce, altı ay önce filanca zaman... O tarihten bu tarafa kadar kime demir sattı?.. Bütün faturaları karıştırmış, %10 hepsine para göndermiş. Neden? %10 fazla para aldı, o kadar parayı geri göndermiş ki, haramdan kurtulsun diye, aziz ve muhterem kardeşlerim!..

Allah bizi haramlardan korusun... Günahlardan korusun... Cehennemden korusun... Kahrına, gazabına uğramaktan korusun... İyi kul eylesin... Sevdiği kul eylesin... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Fâtiha-i Şerîfe meal besmele!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

28. 09. 1996 - İstanbul

[Bütün TASAVVUF SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü